

Sametinget

Deres ref.: 87/23

Vår ref.: LR

Dato: 31.10.2023

Høringsinnspill til Sametingets høring av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

Norges museumsforbund representerer hele bredden i det norske museumslandskapet, inkludert museene under Sametinget og museer som representerer det kvenske/norskfinske og Norsk Skogfinsk Museum. Mange av Museumsforbundets medlemmer ut over de mer opplagte har samlinger knyttet til det samiske, kvenske/norskfinske og skogfinske. Det er derfor viktig for Museumsforbundet at rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonen følges opp bredt med tiltak for alle de berørte gruppene. Museumsforbundets fagseksjon Samisk Museumslag vil gi eget innspill fra sitt ståsted.

For våre medlemmer er det viktig at alle museene i Norge aktiveres i arbeidet med formidling om samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur og historie og på denne måten bidrar til å etablere et felles kunnskapsgrunnlag om fornorskningpolitikk og urett. Ved å utvide ansvaret for dette ut over de som har særlig ansvar for sitt folks kultur vil man sammen med skoleverk og andre kulturinstitusjoner bidra til å bygge en ny forståelse av fornorskningen og produsere ny kunnskap som kan være en ressurs i det kommende forsoningsarbeidet. Museumsforbundet stiller seg med andre ord bak kommisjonens understreking av at det er behov for en gjensidig prosess der flere deltar, selv om myndighetene har et særlig ansvar. Vi ser på rapporten som et startpunkt for arbeidet med tiltak for reparasjon som vil bli særlig viktig fremover.

Kommisjonens rapport har gitt storsamfunnet et solid kunnskapsgrunnlag for bredere forståelse for urett begått mot urfolk og minoriteter. Dette kan danne et godt grunnlag for å styrke den generelle kunnskapen som kan føre til erkjennelse av de negative konsekvenser fornorskningspolitikken har medført for samer, kvener/norskfinner og skogfinner. Selv om rapporten har flere kunnskapshull, særlig knyttet til skogfinnenes kultur og historie som kom sent inn i arbeidet i kommisjonen, gir rapporten etter Museumsforbundets syn et godt utgangspunkt for det videre arbeidet med forsoning og kunnskapsdanning. Museumsforbundet ser på rapporten som et godt startpunkt for å bygge større språklig, kulturelt og identitetsmessig likeverd mellom majoritetsbefolkning og minoritetene som kan føre til økt mellommenneskelig tillit og samhandling. Kommisjonens arbeid har vist at dette er krevende i mange lokalsamfunn og mellom ulike grupper. Museumsforbundet mener det er viktig at museer som representerer det samiske, kvenske/norskfinske og skogfinner gis anledning til å stå sammen i dette arbeidet fremover, og at de samarbeider med det øvrige museumslandskapet. Majoritetsmuseene har et særskilt ansvar for å ta et oppgjør med tidligere samlings- og

formidlingspraksiser som kan ha bidratt til feilinformasjon og negative konsekvenser for dem som er berørt.

Museumsforbundet har merket seg at kommisjonen foreslår et nasjonalt kompetansesenter for forsoningspolitikk og urett i tråd med vårt forslag i kommisjonens høring våren 2023. Det er vi glade for. Vi vil imidlertid understreke at det er behov for tett samarbeid med de særlig berørte parter for kompetanseutveksling og arbeidsdeling knyttet til dokumentasjon, forskning og formidling. Museumsforbundet ser frem til en tydeliggjøring av senterets fremtidige rolle og hvordan dette skal samarbeide både med alle museene i Norge og andre deler av kulturfeltet for å forske, dokumentere og formidle kunnskap og bidra til forsoning. Museene som arbeider med samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk har jo alt dette som grunnsøyler i sitt arbeid, og dette kan danne utgangspunkt for å styrke arbeidet uavhengig av etablering av et senter. Det kan gi raskere tilgang til resultater. Museumsforbundet bidrar gjerne i samtalen om hvordan man kan styrke og videreutvikle dette arbeidet fremover.

Den samiske, kvenske og skogfinske befolkningen strekker seg over et stort geografisk område og det må gjerne tas hensyn til at disse områdene i tillegg er på tvers av grensene til både Sverige og Finland. Kulturen til både samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur beveger seg i stor grad over grensene og flere problemstillinger knyttet til historien om fornorskning kan ha paralleller i nabolandene våre. Utvikling av nordisk samarbeid er derfor noe man også bør vurdere å se på i denne sammenhengen.

Det er særlig de tre første pilarene som Museumsforbundet mener vil bli viktige i museenes arbeid fremover. Kommisjonen kunne etter Museumsforbundets mening vært mye tydeligere på både undervisningsinstitusjonenes og museenes betydning for bred kvalitativ formidling og kunnskapsoppbygging samt språkutvikling fremover. Sametingsråd Maja Kristine Jåma var imidlertid tydelig på museenes sentrale rolle som formidlingsinstitusjoner, demokratibyggere og, ikke minst, møteplasser i panelet under Kulturdirektoratets konferanse nylig. Dette berører også pilar fire, og Museumsforbundet leser det som et direkte signal fra Sametinget om å tydeliggjøre museenes rolle som viktige forsoningsarenaer i oppfølgingen av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport fremover. Blant annet har Årran vist gjennom deres rolle i Tysfjordsaken at museer kan være trygge og viktige/meningsfulle møteplasser for krevende dialoger. Det er elementer i pilarene fire og fem om konfliktforebygging og implementering av regelverk som gjør museene til svært relevante aktører i det videre arbeidet. Disse tangerer også de tre andre pilarene i spørsmål knyttet til ytring, synliggjøring og kunnskapsdeling samt undervisning.

Kommisjonen er tydelig på behovet for å styrke de økonomiske rammene for de samiske, kvenske og skogfinske og kvenske/norskfinske institusjoner og kulturnæringer. Det er noe Museumsforbundet støtter og har spilt inn i innspill til budsjettprosesser og i ulike budsjettøringer i Stortinget gjennom flere år. Vi mener at en styrking av disse institusjonene er avgjørende for at de skal kunne bidra i forsoningsarbeidet fremover og ikke minst å kunne bidra til å øke kunnskapen i befolkningen. Økonomiske insentiver og støtte vil spille en rolle for mulighetene til det nødvendige samarbeidet

fremover mellom disse institusjonene og de øvrige museene. det vil kunne bidra til at de samiske, kvenske og skogfinske institusjonene blir bedre rustet til å bidra med synliggjøring, ivaretagelse og formidling av samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur. Dette behovet for samarbeid er også tydeliggjort i Museumsmeldingen fra 2021 og Kunstnermeldingen fra 2023.

Med vennlig hilsen

Kristin Armstrong-Oma
styreleder

Liv Ramskjær
generalsekretær

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og oversendes uten signatur.